

PERSBERICHT

Utrecht, 1 juli 2015

reliëf
CHRISTELIJKE VERENIGING VAN ZORGAANBIEDERS

Religieus erfgoed menslievende zorg

De zorg staat onder druk. Hoe kunnen zorgverleners te midden van alle veranderingen hun bezieling vast houden en goede zorg bieden? Wat kunnen wij leren van de successen en fouten in de zorg van vroeger? Religieuzen dragen hun graag hun kennis, hun erfgoed, over middels het project Religieus Erfgoed menslievende zorg.

Religieuzen stonden aan de bakermat van onze gezondheidszorg. Dit deden zij vanuit de overtuiging dat de mens ertoe doet, met respect voor het leven en voor verbondenheid tussen zorgverlener en zorgvrager. Het project Religieus Erfgoed Menslievende zorg biedt zorgverleners van nu handvatten om deze waarden ook vandaag in hun werk te kunnen vormgeven.

In **september 2015** wordt daarom een vierdelige **RKK-TVserie** uitgezonden door de KRO-NCRV. Hierin keert een kloosterzuster of pater terug naar de vroegere werkvloer, in een door religieuzen gestichte zorginstelling. Op de werkvloer raakt de religieuze in gesprek met een zorgverlener van nu over goede zorg, waarden, bezieling en inspiratie. De serie staat onder leiding van Leo Fijen en is gemaakt in samenwerking met Reliëf.

In **oktober 2015** verschijnt bovendien de omvangrijke glossy *Zin in zorg*, met daarin o.a. interviews met religieuzen en zorgverleners van nu, gesprekskaartjes voor in je team, inspirerende voorbeelden van zorgverleners, instrumenten en tools om met bezieling te zorgen voor jezelf en de ander.

In **oktober, november en december 2015** worden daarnaast *Zin in zorg* inspiratiedagen gehouden, waar zorgverleners o.a. kunnen speeddaten met religieuzen, kennismaken met ethische reflectie en Mirjam van der Vegt een lezing houdt over de belangrijkste waarden in de zorg.

In het **voorjaar van 2016** worden opnieuw kloosterdagen georganiseerd met Leo Fijen in de Abdij van Egmond. Tijdens deze kloosterdagen wordt stilgestaan bij de eigen bezieling en bezinning van zorgverleners, gebruik makend van de eeuwenoude kloostertraditie van stilte en bezinning.

In **voorjaar 2016** verschijnen bovendien interactieve en multimediale lesbrieven voor het MBO en HBO over de inzet van de religieuzen in de zorg en de waarden die hieraan ten grondslag lagen.

Tien religieuze ordes en congregaties vroegen Reliëf, christelijke vereniging van zorgaanbieders om middels het project *Religieus Erfgoed Menslievende zorg* een deel van het immateriële erfgoed van religieuzen veilig te stellen en voort te zetten. Namelijk: hun investering in de gezondheidszorg voor zieken, kwetsbare mensen en mensen met een beperking. De bekommernis van de religieuzen van nu is hun blijvende zorg voor goede zorg, dat wil zeggen 'menslievende zorg'. Daarom willen ze investeren in de zorg van heden en toekomst. Dit project heeft vormen gevonden om de waarden die ten grondslag liggen aan de menslievende zorg van religieuzen over te dragen en toegankelijk te maken in een vorm die aansluit bij de hedendaagse zorgpraktijk, zodat ook mensen die nu werkzaam zijn in de zorg dat met 'ziel en zin' kunnen blijven doen.

Noot voor de redactie

Meer informatie: Op <http://relief.nl/over-ons/erfgoed-menslievende-zorg> staat meer informatie. Projectleider Marije Vermaas is beschikbaar voor interviews. Neem contact op via mvermaas@relief.nl of via 030-2610454

Achtergrondinformatie Het werk van de religieuzen in Nederland is van onschatbare waarde voor de gezondheidszorg van Nederland. Dankzij de inzet van vele zusters en broeders zijn onder meer vele ziekenhuizen, verpleeghuizen en opleidingen gestart. Minstens 65% van de ziekenhuizen heeft een religieuze oorsprong. Toch is deze kennis van onze geschiedenis bij velen die in de zorg en welzijn werkzaam zijn hoegenaamd onbekend. Dat is een gemis, omdat zorg- en hulpverleners meer dan ooit behoefte hebben aan inspiratie om hun werk met bezieling te kunnen doen en hun werk te kunnen volhouden. In de huidige tijd wordt de zorg grotendeels ingekleurd door technische handelingen en efficiëntie, waardoor de inspiratie van zorgverleners niet de erkenning en waardering krijgt die zij verdienen. Juist deze inspiratie is van wezenlijk belang om menswaardige zorg te verlenen. Het is de motor waarop de zorg draait en waaruit de zorg ooit ontstaan is. Het immaterieel erfgoed van de religieuzen is een belangrijke sleutel voor het aanboren van krachtbronnen in zorg- en hulpverleners om er te zijn voor de ander en nabij te zijn.

Ex Caritate De afgelopen jaren zijn er diverse pogingen ondernomen om zowel het immateriële erfgoed te borgen als ook het materiële. Zo schreven prof. dr. Annelies van Heijst en collega's over het immateriële erfgoed het standaardwerk *Ex Caritate* (Uitgeverij Verloren, 2010). De auteurs beschrijven het ideaal dat duizenden zusters bezielde om hun leven in te zetten voor anderen. 'Veel omstanders waren diep onder de indruk van de manier waarop zusters in de ziekenzorg, het onderwijs en de missie stonden. Maar hun aanpak riep ook kritiek op en hen is liefdeloosheid verweten. Het boek belicht de kerkelijke en maatschappelijke inbedding en beeldvorming in kunst en media, en gaat over kloosterlijke gebruiken, spiritualiteit en religieus idealisme. Het is de eerste integrale geschiedenis van de ruim negentig verschillende zustercongregaties in Nederland en enkele seculiere instituten.' Zo zijn er nog meer voorbeelden te noemen van diepgravende, vooral academische en historische onderzoeken, activiteiten en uitgaven, zoals de leerstoel Zorg, Cultuur en Caritas van prof. dr. Annelies van Heijst aan de Tilburgse universiteit of het promotieonderzoek van dr. Inge van Nistelrooij over Zelfopoffering in de zorg. Ons Erfgoedproject borduurt voort op deze kennis, verzamelt de informatie en maakt het goed toegankelijk voor een veel grotere groep, minder hoogopgeleide zorgverleners. Zoals zorgverleners, vrijwilligers en betrokken burgers die, misschien zonder het te weten, voortbouwen op het werk waarvoor de religieuzen en diaconessen de basis hebben gelegd.

Aandacht voor de geschiedenis Ook het behoud van het materieel erfgoed heeft de afgelopen jaren veel aandacht gekregen, misschien nog wel meer dan het behoud van te immaterieel erfgoed. Onder meer de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed zet zich hiervoor in. Zij schrijven in de brochure 'Een toekomst voor kloosters, handreiking voor het herbestemmen van kloostercomplexen' (2013): 'Kloosters vertellen het verhaal van onze religieuze geschiedenis.' Nadrukkelijk voegt de Rijksdienst daaraan toe dat 'dit verhaal pas compleet is als daar ook de geschiedenis van onder meer geletterdheid, landontginning, zorg en onderwijs bij wordt verteld.' Deze geschiedenis is op de achtergrond geraakt. 'Niet alleen door ontkerkelijking, maar ook doordat veel functies die oorspronkelijk door kloosterlingen werden uitgevoerd, nu door andere instanties worden vervuld: hospices, zorgaanbieders voor ouderen of mensen met een beperking, bezinningscentra, scholen en andere opleidingsinstituten. Functies die bijna naadloos aansluiten bij wat ooit vanuit het klooster werd ondernomen.' De bewonderenswaardige inzet voor het behoud van het materiële erfgoed zal echter niet zonder meer leiden tot meer bekendheid met het werk van de religieuzen. Om een breder publiek te bereiken biedt het project tal van activiteiten om de academische en historische gegevens te vertalen naar een taal die zorgverleners van nu aanspreekt.